

ГИ ДЪО МОПАСАН ДОМЪТ ТЕЛИЕ

Превод от френски: Ерма Гечева, —

chitanka.info

I

Отиваха там всяка вечер към единадесет часа, просто като в кафене.

Събираха се шест до осем души, все същите, не някакви гуляйджии, а порядъчни хора — търговци, младежи от града, пиеха си чашката „шартръоз“ и позакачаха момичетата или разговаряха спокойно с „госпожата“, която те всички уважаваха.

После към дванадесет часа се прибираха да спят. Младежите понякога оставаха.

Домът беше като семейно жилище, съвсем малък, боядисан в жълто, на ъгъла на една улица зад църквата „Сент-Етиен“; през прозорците се виждаше заливът, пълен с разтоварвани кораби, голямата солница, наричана „Вместилището“, а зад нея — склонът на Мадоната и старият сив параклис.

„Госпожата“, която произхождаше от добро селско семейство от департамента Йор, бе подхванала тоя занаят точно така, както можеше да стане шапкарка или шивачка. Предразсъдъкът за позора на проституцията, толкова упорито поддържан в градовете, не съществува в нормандските села. Селянинът казва: „Добър е тоя занаят“, и праща дъщеря си да държи харем с момичета, както би я пратил да ръководи девически пансион.

Впрочем тя бе получила дома в наследство от бившия собственик — неин стар вуйчо. „Господинът“ и „госпожата“, които по онова време държаха хан край Ивто, веднага ликвидираха търговията си, понеже прецениха, че работата във Фекан ще бъде по-изгодна, и една сутрин пристигнаха и поеха ръководството на заведението, което, без стопани, бе започнало да запада.

Те бяха добри хора и както персоналът, така и съседите веднага ги обикнаха.

Две години след това „господинът“ умря от удар. Новият му занаят го принуждаваше, да води ленив и неподвижен живот и той затлъстя — задуши се от много здраве.

Откак овдовя, госпожата стана прицел на напразните домогвания на всички клиенти на заведението, но за нея казваха, че е напълно добродетелна и дори питомките ѝ не успяваха да я уличат в нещо.

Тя беше висока, пълна, приятна жена. Лицето ѝ, пребледняло в това мрачно, винаги затворено жилище, блестеше като покрито с мазен лак. Редки изкуствени къдрици ограждаха нейното чело и ѝ придаваха нещо младежко, което очебийно не отговаряше на зрелите ѝ форми. Винаги весела, с открито лице, тя се шегуваше на драго сърце, но с отсенка на сдържаност, която новият ѝ занаят не бе успял да ѝ отнеме. Грубите изрази все още малко я засягаха и когато някой невъзпитан момък наричаше заведението ѝ с истинското му име тя се възмущаваше и се сърдеше. С една дума — имаше нежна душа и макар че се отнасяше с жените от дома като с приятелки, обичаше да казва, че не е „от един дол дренки“ с тях.

Понякога, в делничен ден, тя наемаше кола и тръгваше с част от персонала си. Отиваха да полудуват на някоя поляна край рекичката, която тече в земите на Валмон. Тогава те започваха да палуват като избягали пансионерки, тичаха, играеха детски игри, радваха се с радостта на затворнички, опиянени от въздух и свобода. Ядяха колбаси на тревата, пиеха сидър и привечер се завръщаха приятно уморени, разнежени. В колата целуваха „госпожата“ като много добра майка, изпълнена с благост и снизхождение.

Домът имаше два входа. Вечер отваряха на ъгъла нещо като долнопробна кръчма за простолудието и моряците. Две от жените, заети с тая особена търговия в града, бяха нарочно предназначени за тая част от клиентелата. С помощта на един келнер, на име Фредерик — дребно, но силно като вол къосе, те разнасяха по разклатените мраморни маси половници вино и чаши с бира, прегръщаха пиячите, сядаха по коленете им и ги подканяха да пият.

Другите три жени (общо бяха всичко пет) образуваха нещо като аристокрация и бяха запазени за компанията от горния етаж, освен когато долу имаше нужда от тях, а горе беше празно.

Стените на Юпитеровия салон, където се събираше местната буржоазия, бяха облепени със синя хартия и украсени с голяма рисунка, която представляваше Леда, проснала се под един лебед. Тук се идваше по една извита стълба, която започваше от тясна, скромна наглед врата откъм улицата; над тая врата цяла нощ светеше едно

фенерче зад решетка, като ония, които в някои градове още палят при нозете на вградените в стените статуи на света Богородица.

Влажна и стара, сградата леко миришеше на мухъл. Понякога по коридорите минаваше дъх на одеколон, а през откренатата врата на долния етаж избухваха като гръм просташките крясъци на насядалите около масите мъже и тогава лицата на господата горе се сгърчваха от безпокойство и отвращение.

„Госпожата“, близка с клиентите, които бяха и нейни приятели, никога не излизаше от салона и с любопитство следеше градските клюки, които научаваше чрез тях. Нейният сериозен разговор внасяше разнообразие в несвързаните приказки на другите три жени. Той беше като почивка сред двусмислените подмятания на корместите мъже, които всяка вечер се отдаваха на почтен и посредствен разврат — да пийнат чашка ликьор в обществото на публични жени.

Трите дами от първия етаж се наричаха Фернанда, Рафаела и Роза Крантата.

Понеже персоналът беше ограничен, постарали се бяха всяка от тях да бъде нещо като мостра, образец на даден женски тип, за да може всеки консуматор да намери поне приблизително въплъщението на своя идеал.

Фернанда представяше „русата красавица“ — много висока, почти дебела, отпусната селска мома, с много лунички и редки, къси и светли безцветни коси, като сресани конопени влакна, които недостатъчно покриваха черепа ѝ.

Рафаела, марсилка, отрепка от морските пристанища, мършава, с изпъкнали, намазани с червило скули, играеше неизбежната роля на „красивата еврейка“. Черните ѝ коси, лъснати с мозък от говежди кости, образуваха прилепнали лимби на слепите ѝ очи. Очите ѝ биха изглеждали красиви, ако дясното не беше белязано с бяло петно. Извитият ѝ нос се спускаше над издадена напред челюст, където два нови горни зъба се отделяха от долните, потъмнели с годините като старо дърво.

Роза Крантата, дребна месеста топка — само корем и два късички крака, пееше от сутрин до вечер с пресипнал глас ту мръсни, ту сантиментални песни, разправяше някакви безкрайни и незначителни историйки и преставаше да говори само за да яде, а да яде — само за да започне пак да говори, беше вечно в движение,

гъвкава като катеричка, въпреки тлъстините и късите си лапички; смехът ѝ — порой от остри писъци, избухваше ту тук, ту там, в някоя спалня, на тавана, в кафенето, навсякъде, без никакъв повод.

Двете жени от долния етаж — Луиза, по прякор Кудкудячката, и Флора, наречена Люлката, понеже понакуцваше, първата винаги облечена като „Свободата“ с трицветна лента на кръста, а другата уж като испанка — с медни жълтици, които при всяко покуцване подскачаха в червените ѝ като морков коси — приличаха на готвачки, облечени като за маскарад. Същински ханджийски слугини, известни в пристанището под прякора двете Помпи, те бяха като всички жени от народа — ни по-хубави, ни по-грозни.

Благодарение на мъдрото умение да помирява и неизчерпаемото добро настроение на „госпожата“ между тези пет жени царуваше изпълнен с ревност, но рядко нарушаван мир.

Заведението, единствено в градеца, беше усърдно посещавано. „Госпожата“ бе съумяла да създаде толкова приличен порядък, държеше се тъй любезно, тъй услужливо, добросърдечността ѝ беше толкова известна, че тя бе обкръжена от своего рода уважение. Редовните посетители се стараеха да ѝ угодят и тържествуваха, когато им оказеше по-подчертано внимание. А когато се срещаха по работа през деня, те си казваха един другиму: „Довиждане до довечера, знаете къде, нали?“, както хората си казват: „В кафенето след вечеря, нали?“

С една дума, домът Телие беше едно разнообразие и рядко някой пропускаше всекидневната среща там.

Но една вечер към края на месец май господин Пулен, търговец на дървен материал и бивш кмет, пристигна пръв и намери вратата заключена. Фенерчето зад решетката не светеше; от заведението не се чуваше никакъв шум — то изглеждаше мъртво. Почука — отначало тихо, после по-силно и по-силно. Никой не се обади. Тогава той пое със ситни крачки нагоре по улицата и когато стигна на Пазарния площад, срещна господин Дювер, корабоприитежателя, който отиваше към същото място. Г-н Пулен се върна с него — пак напразно. Но внезапно край тях избухна силна глъчка и като заобиколиха къщата, те забелязаха тълпа английски и френски моряци, които удряха с юмруци по затворените капаци на кръчмата.

Двамата господа веднага избягаха, за да не се изложат, но ги спря тихо подвикване: „Пст...“ Беше господин Турнъово, търговецът на

риба, който ги бе познал и ги викаше. Те му разказаха каква е работата и той се огорчи, защото, като женен човек, баща на семейство и зорко следен, отиваше там само в събота вечер, „секуритатис кауза“, както обичаше да казва, намеквайки за съответните полицейски здравни мерки, чиято периодичност му бе разкрил приятелят му доктор Борд. Беше тъкмо неговата вечер, а сега той трябваше да се въздържа цялата следваща седмица.

Тримата мъже избиколиха чак към пристанището, срещнаха по пътя господин Филип, сина на банкера, редовен посетител на заведението, и господин Пемпес, бирника. И всички заедно се върнаха през Еврейската улица, за да опитат за последен път. Но побеснелите моряци бяха обсадили дома, хвърляха камъни, ревяха. Петимата клиенти от горния етаж побързаха да се махнат и тръгнаха да скитат из улиците.

Срещнаха и господин Дюпюи, застрахователния агент, а после — господин Вас, член на търговския съд. Започнаха дълга разходка, която ги изведе най-напред до вълнолома. Насядаха един до друг на гранитната ограда и се загледаха във водата, която се къдреше. В мрака по гребените на вълните проблясваше, за да изчезне почти веднага, сияйно бяла пяна, а морето се блъскаше в скалите и еднообразният му шум пълзеше в нощта по цялото протежение на стръмния бряг. След като тъжните скиталци поседяха известно време, господин Турнъво заяви:

— Неприятно.

— То се знае — додаде господин Пемпес.

И пак тръгнаха полека.

След като стигнаха до края на улицата, която върви в подножието на склона и се нарича Под гората, те завиха по дъсчения мост над „Вместилището“, минаха покрай железопътната линия и пак излязоха на Пазарния площад. Тук изведнъж между бирника господин Пемпес и търговеца на риба господин Турнъво започна препирня за някаква си неотровна гъба, която единият от тях твърдеше, че бил намерил из околностите.

Бяха раздразнени от досадата и щяха може би да стигнат и до бой, ако останалите не се бяха намесили. Разядосан, господин Пемпес си отиде, но веднага се надигна ново пререкание — между бившия кмет господин Пулен и застрахователния агент господин Дюпюи по

въпроса за заплатите на бирниците и допълнителните доходи, които те можели да си докарат. От двете страни започнаха да се сипят обиди, но в това време се разрази буря от ужасни викове и тълпата моряци, на които бе дотегнало напразното чакане пред затворения дом, изскочи на площада. Хванати подръка двама по двама, те образуваха проточено шествие и крещяха неистово.

Господата се прикриха под свода на една врата и ревящата орда отмина по направление на абатството. Дълго още се чуваше глъчката, която стихваше като отдалечаваща се буря, и пак настъпи тишина.

Ядосани един на друг, господин Пулен и господин Дюпюи тръгнаха в различна посока, без да се сбогуват.

Останалите четирима пак поеха и несъзнателно се отправиха към заведението Телие. То бе все така затворено, няма, непроницаемо. Някакъв спокоен и упорит пияница потропваше на прозореца на кръчмата и преставаше само колкото да повика тихо келнера Фредерик. Като видя, че не му отговарят, той реши да седне на прага и да чака по-нататъшните събития.

Господата щяха вече да си отидат, когато шумната тълпа моряци се появи в дъното на улицата. Френските моряци ревяха „Марсилезата“, английските — „Владей, Британийо“. Изведнъж те се втурнаха към стените на заведението, после техният оскотял поток пак пое към брега, където избухна бой между моряците от двете народности. При сбиването счупиха ръката на един англичанин и разбиха носа на един французин.

Човекът пред вратата сега плачеше, както плачат пияниците и разсърдените деца.

Най-сетне господата се разотидоха.

Постепенно спокойствието пак се възцари над размирения град. Тук-там от време на време все още се надигаше глас, после угасваше в далечината.

Само един човек продължаваше да скита — господин Турнъово, търговецът на риба, който беше отчаян, че ще трябва да чака до другата събота. Той нищо не разбираше и се надяваше на някаква случайност. Негодуваше, че полицията е позволила да бъде затворено току-така едно заведение от обществена полза, което тя надзирава и покровителства.

Той пак се върна. Започна да души край стените, опитваше се да открие причината; и забеляза, че под стряхата на външната врата е залепено обявление. Бързо запали клечка восъчен кибрит и прочете следните думи, написани с едър, неравен почерк: „Затворено по причина на първо причастие.“

Тогава той разбра, че няма какво да се прави и си тръгна.

Пияницата спеше, проснат напъряко на негостоприемния праг.

А на другия ден всички редовни посетители един след друг намериха предлог, за да минат по тази улица с книжа под мишница, така че да не се издадат, и с бегъл поглед четяха тайнственото съобщение: „Затворено по причина на първо причастие.“

II

Работата се състоеше в това, че „госпожата“ имаше брат дърводелец в родното си село Вирвил, департамента Йор. По времето, когато госпожата беше още ханджийка в Ивто, тя бе кръстила дъщерята на този си брат и я бе нарекла Констанс — Констанс Риве, тъй като и самата тя беше по баща Риве. Дърводелецът знаеше, че сестра му има добро положение и не я забравяше, макар че не се виждаха често, понеже и двамата бяха улисани в работата си, а освен това живееха далеч един от друг. Но понеже момиченцето щеше да навърши дванадесет години и тая година трябваше да приеме първото причастие, той се възползува от случая, за да се посближи със сестра си, и ѝ писа, че държи тя да присъствува на церемонията. Старите бяха умрели — лелята не можеше да откаже на кръщелницата си. Тя прие. Братът, който се наричаше Жозеф, се надяваше, че с постоянство може би ще съумее да я накара да направи завещанието си в полза на момиченцето, тъй като госпожата беше бездетна.

Занаятът на сестрата никак не го смущаваше, а и впрочем в селото никой не знаеше. Когато говореха за нея, казваха само: „Госпожа Телие си е гражданка във Фекан“, което позволяваше да се мисли, че тя живее от рентите си. От Фекан до Вирвил имаше не по-малко от двадесет мили, а за селските хора е по-трудно да прекосят двадесет мили земя, отколкото за цивилизования човек цял океан. Хората от Вирвил никога не бяха ходили отвъд Руан, а нищо не привличаше феканци в затънтеното селце с петстотин комина, загубено в равнината, числящо се към друг департамент. С една дума, никой нищо не знаеше.

Но денят на причастието приближаваше и „госпожата“ се намери в голямо затруднение. Тя нямаше помощничка и съвсем не беше склонна да остави дома макар и за един ден. Съперничеството между дамите от горния и долния етаж щеше неминуемо да избухне; освен това Фредерик положително щеше да се напие, а когато беше пиян, той

пребиваше човека за нищо и никакво. Най-сетне тя реши да отведе целия си персонал освен келнера, когото освободи до по-другия ден.

Братът, до когото тя се допита, нямаше нищо против и прие да настани цялата компания за една нощ в дома си. И тъй, в събота сутринта експресът, който тръгва в осем часа, отнесе „госпожата“ и нейните спътнички в един второкласен вагон.

До Бъзвил пътуваха сами и бърбраха като свраки. Но тук се качиха двама съпрузи. Мъжът, стар селянин, облечен в синя риза с надиплена яка и широки ръкави, стегнати в китките и украсени със ситно извезана бяла шевица, носеше старинна висока шапка с избледнели до червеникаво косъмчета, които изглеждаха като настръхнали, и държеше в едната си ръка огромен зелен чадър, а в другата — голяма кошница, от която се подаваха главите на три разтревожени патици. Жената имаше кокоше лице с остър нос като човка и изглеждаше вцепенена в селската си носия. Тя седна срещу мъжа си и остана неподвижна, смаяна, че е попаднала сред толкова добро общество.

И наистина вагонът сякаш сияеше от ярки цветове. „Госпожата“, цялата в синьо, в синя коприна от главата до петите, бе наметната с шал от фалшив френски кашмир — червен, ослепителен, поразяващ. Фернанда се задъхваше в рокля на квадрати, чието елече, стегнато с усилията на всичките ѝ другарки, надигаше двойния разлюлян купол на огромната ѝ гръд, която изглеждаше като течна под плата.

Рафаела, с шапка с пера, подобна на птиче гнездо, носеше лилава рокля, посипана със златни пулчета — нещо ориенталско, което отиваше на еврейското ѝ лице. Роза Крантата в розова пола с големи волани приличаше на много дебело дете, на тлъсто джудже. А двете Помпи си бяха ушили странни облекла, сякаш направени от стари завеси, от ония стари завеси на едри цветя от времето на Реставрацията.

Щом в купето дойдоха и външни хора, дамите застанаха чинно и започнаха да говорят за възвишени неща, за да направят добро впечатление. Но в Болбек се появи един господин с руси бакенбарди, с пръстени и златна верижка. Той постави в мрежата над главата си няколко пакета, загърнати в непромокаема хартия. Изглеждаше шегобиец и добряк. Той поздрави, усмихна се и без стеснение попита:

— Гарнизона ли сменят дамите?

Тоя въпрос внесе неясно смущение сред групата. Най-сетне „госпожата“ се съвзе и отвърна сухо, за да отмъсти за засегнатата чест на своите:

— Можете да бъдете по-вежлив.

Той се извини.

— Извинете, исках да кажа „манастира“.

„Госпожата“ не намери какво да отговори или може би помисли, че тая поправка е достатъчна, кимна достойно с глава и сви устни.

Тогава господинът, който седеше между Роза Крантата и стария селянин, започна да намига на трите патици, чиито глави се подаваха от кошницата, после, като усети, че е привлякъл вниманието на публиката, започна да гъделичка животните под човките, като им говореше смешни неща, за да разведри компанията:

— Ох, напуснали сме си блатото, ква, ква, ква, за да се запознаем с шиша, ква, ква, ква.

Нещастните животни извъръщаха глава, за да избягнат милувките, правеха ужасни усилия, за да изскочат от плетения си затвор. Изведнъж трите изкрещяха отчаяно: „Ква, ква, ква, ква!“ Тогава жените избухнаха в смях. Те се навеждаха, бутаха се, за да видят; безумно се заинтересуваха от патиците. А господинът удвои любезността, духовитостта и закачките си.

Намеси се и Роза и като се наведе над коленете на съседа си, целуна трите птици по човката. Веднага след това всички жени пожелаха да ги целунат, а господинът взимаше госпожите на коленете си, друсаше ги, щипеше ги. Изведнъж започна да им говори на „ти“.

Двамата селяни, по-объркани от птиците си, въртяха очи като безумни, без да смеят да мръднат, а по старите им набръчкани лица не се появяваше нито сянка от усмивка, те не трепваха.

Тогава господинът, който беше търговски пътник, шеговито предложи на дамите тиранти. Той взе един от пакетите и го разтвори. Това беше хитрина — пакетът съдържаше жартиери.

Имаше от синя коприна, от розова коприна, от алена коприна, от тъмночервена коприна — с метални токички, представлящи две позлатени и прегърнати амурчета. Жените се развикаха от радост и обзети от сериозността, в която изпада всяка жена, когато опипва тоалетни принадлежности, започнаха да разглеждат мострите. Те се съветваха помежду си с поглед или с кратък шепот, отговаряха си по

същия начин, а „госпожата“ жадно опипваше чифт оранжеви жартieri — по-широки, по-внушителни от останалите, истински жартieri за крака на съдържателка.

Господинът чакаше, таеше една мисъл.

— Хайде, котенцата ми, трябва да ги премерите — рече той.

Вдигна се буря от възклицания; жените стискаха полите между коленете си, сякаш се бояха от насилие. Той чакаше своя час спокойно. Заяви:

— Щом не щете, прибирам. — И хитро добави: — Подарявам един чифт, по избор, на всяка, която ги пробва.

Но те се изправиха достойно — не желаеха. Обаче двете Помпи изглеждаха толкова нещастни, че той им повтори предложението си. Особено се колебаеше Флора Люлката, видимо измъчвана от желание. Той я подкани:

— Хайде, моето момиче, малко по-смело! На, лилавите ще ти отиват на роклята.

Тогава тя се реши, вдигна полата си и показа крак като на краварка, обут в груб, развлечен чорап. Господинът се наведе и закачи жартiera най-напред под коляното, а после — над него; той леко гъделичкаше момата, а тя пискаше и се друсаше. Когато свърши, той й даде лилавия чифт и запита:

— Коя е следната?

Всички се развикаха:

— Аз, аз!

Той започна с Роза Крантата, която показва нещо безформено, кръгло, без глезен, същински салам, както казваше Рафаела. Фернанда получи комплимент от търговския пътник, който се възхити от нейните мощни стълпове. Посталите кокали на красивата еврейка имаха по-малък успех. Луиза Кудкудячката, за да се пошегува, покри господина с полите си и „госпожата“ беше принудена да се намеси, за да прекрати неприличната игра. Най-сетне и самата „госпожа“ протегна крака си — хубав нормандски крак, — тлъст, мускулест, и пътникът, изненадан и очарован като истински френски рицар, свали галантно шапка, за да поздрави тоя хубав крак.

Замръзнали в изумление, селяните поглеждаха изкосо, с едно око, и толкова приличаха на кокошки, че човекът с русите бакенбарди извика под носа им: „Ку-ку-ри-гу.“ Това предизвика нова буря от смях.

Старците слязоха в Мотвил с кошницата, патиците и чадърите си и се чу как, докато се отдалечаваха, жената каза на мъжа си:

— Пачаври някакви, все в тоя проклет Париж се мъкнат...

Шеговитият търговски пътник слезе в Руан, след като се държа толкова нахално, че „госпожата“ бе принудена да го скастри. Тя прибави като за поука:

— Така е, когато човек разговаря с първия срещнат...

В Оасел смениха влака и на една от следващите гари видяха господин Жозеф Риве, който ги чакаше с голяма каруца, пълна със столове и впрегната с бял кон.

Дърводелецът учтиво разцелува всички госпожи и им помогна да се качат в каруцата. Три от тях седнаха на три стола в дъното; Рафаела, „госпожата“ и брат ѝ — на три стола отпред, а Роза, за която нямаше стол, се настани как да е върху коленете на високата Фернанда. После колата потегли. Но щом конят подкара в тръс, каруцата така ужасно взе да друсва, че столовете се разиграха и пътничките започнаха да подскачат във въздуха насам-натам като кукли с изкривени от страх лица и викове на уплаха, които секваха при по-силно сътресение. Жените се залавяха за страничните дъски на колата, шапките им падаха на гърбовете, над носовете или се килваха към някое рамо. А белият кон все вървеше и вървеше, проточил глава и вирнал опашка — тъничка миша опашка без косми, с която от време на време се шибаше по бедрата. Жозеф Риве, проснал единия си крак върху стръката и прегънал другия под себе си, държеше юздите с високо вдигнати лакти, а от гърлото му час по час излизаше някакво хълцане, което караше кончето да наостря уши и да ускорява хода си.

От двете страни на пътя се разстилаха зелени поля. Тук-там цъфналата рапица разлюляваше като покривка жълтите си цветове и вятърът отнасяше надалеч техния здрав, силен, проникващ сладък мирис. Избуяли метличини подаваха сините си главички из ръжта и жените искаха да си накъсат, но господин Риве отказваше да спре. Понякога се мяркаше нива с толкова макове, че изглеждаше цялата опръскана с кръв. И сред тия равнини, изпъстрени от земните цветя, каруцата с белия кон минаваше в тръс, понесла сякаш и самата тя китка цветя с по-пламенни багри, понякога изчезваше зад големите дървета на някой чифлик и когато листакът свършеше, се появяваше отново, за да продължи разходката си с тоя товар ярко облечени жени,

който препускаше под слънцето сред зелените и жълти ниви, осеяни с червено и със синьо.

Когато стигнаха пред вратата на дърводелеца, удари един часът.

Бяха смазани от умора и пребледнели от глад, защото не бяха яли нищо, откакто бяха тръгнали на път. Госпожа Риве се спусна, помогна им да слязат една след друга, като ги целуваше, щом стъпеха на земята, и неуморно мляскаше снаха си, понеже искаше да я спечели изцяло на своя страна. Седнаха да ядат в дърводелницата, от която тезгяхите бяха махнати заради обеда на другия ден.

Хубав омлет, последван от печена наденица, с хубав шипящ сидър възвърна веселостта на всички. Риве си беше взел чаша, колкото да се чукне, а жена му прислужваше, готвеше, носеше паниците, отнасяше ги, шепнеше на ухото на всяка:

— Ще ви бъде ли достатъчно?

От дъските, наредени до стената, и от талаша, сметен на купчини в ъглите, се носеше аромат на прясно рендосано дърво, мирис на дърводелница, оня смолист дъх, който прониква до дъното на дробовете.

Поискаха да видят момиченцето, но то беше на черква и щеше да се върне чак вечерта.

Тогава компанията излезе да се поразходи из селото.

То беше съвсем малко село, пресечено от шосе. Няколко десетки къщи се редяха край тая единствена улица и в тях се помещаваха всички местни търговци: месарят, бакалинът, дърводелецът, кръчмарят, обуцарят и хлебарят. Църквата, която се намираще на края на тая своего рода улица, беше заобиколена от тясно гробище и цялата потънала в сянката на четири огромни липи, които растяха пред вратите ѝ. Тя беше без стил, изградена от дялан кремък, и завършваше с камбанария, покрита с плочи. Отвъд нея пак започваше поле, тук-там осеяно с дървета, които скриваха чифлиците.

За по-голяма важност Риве, макар че бе облечен в работните си дрехи, държеше сестра си подръка и тържествено я развеждаше. Жена му пък, силно развълнувана от златните нишки по роклята на Рафаела, се бе наредила между нея и Фернанда. Закръглената Роза ситнеше отзад с Луиза Кудкудячката и Флора Люлката, която куцукаше изнемощяла от умора.

Жителите излизаха на вратите, децата прекъсваха игрите си, под някоя повдигната завеса се мяркаше глава в басмена шапчица. Една почти сляпа старица с патерици се прекръсти като пред църковно шествие. Всеки следеше дълго с очи красивите градски госпожи, дошли от толкова далеч за първото причастие на момичето на Жозеф Риве. Огромното уважение се пренасяше и върху дърводелеца.

Когато минаваха пред църквата, чуха детско пеене: остри гласчета писукаха към небето някакъв химн. Но „госпожата“ не позволи да влязат, за да не смутят ангелчетата.

След като пообиколиха из полето и чуха поред имената на всички по-големи чифлици, колко дава земята и колко е добитъкът им, Жозеф Риве върна женското си стадо и го настани в дома си.

Мястото беше доста ограничено и те бяха разпределени по две в стая.

За тая нощ Риве остана да спи в работилницата върху талаша. Жена му щеше да дели леглото си със снахата, а в съседната стая Фернанда и Рафаела се настаниха заедно. За Луиза и Флора се намери място в кухнята върху един дюшек, постлан на земята, а Роза остана сама в едно тъмно килерче над стълбата досами входа на тясната стаичка, където тая нощ щеше да спи причастничката.

Когато момиченцето се прибра, жените го обсипаха с град от целувки. Всички искаха да го помилват с оная нежна излиятелност, с професионалния навик да се гаят, които ги бяха подтикнали да разцелуват патиците във влака. Всяка го взе на коленете си, порови русите му косици, притисна го в прегръдките си с буен и непринуден прилив на нежност. Кротко, цялото проникнато от набожност и сякаш затворено в себе си от опрощаването на греховете, детето понасяше милувките им търпеливо и съсредоточено.

Тъй като денят беше изморителен за всички, легнаха си веднага след вечеря. Безграничната тишина на полята, която ти се струва почти свещена, обгръщаше селцето, спокойна, проникваща тишина, достигаща до звездите. Жените, свикнали на бурните вечери в публичния дом, бяха развълнувани от това няма спокойствие на заспалото поле. Те чувствуваха тръпки по тялото си — не от студ, а тръпки от самота, които идваха сякаш от неспокойните им и смутени сърца.

Когато бяха вече две по две в леглата си, те се прегърнаха, като че ли за да се защитят от нахлуването на спокойния и дълбок сън на земята. Но Роза Крантата, останала сама в тъмния килер и непривикнала да спи с празни прегръдки, почувствува, че я обхваща неясно и мъчително вълнение. Тя не можеше да намери сън и се въртеше в леглото, когато чу зад дървената преграда до главата си леки хлипания, сякаш плачеше дете. Изплашена, тя тихичко повика. Беше момиченцето, което спеше винаги в стаята на майка си и сега се страхуваше в тясната си стаичка.

Зарадвана, Роза стана и тихо, за да не разбуди някого, отиде да вземе детето. Доведе го в топлото си легло, притисна го до гърдите си, целуваше го и го галеше, обсипа го с несдържаните си милувки, после се успокои и заспа. И до разсъмване детето, което щеше да се причестява за първи път, спа, сложило глава на голата гръд на проститутката.

Още в пет часа малката черковна камбана заби с все сила за утринната и събуди дамите, които обикновено спяха до обяд — единствената им почивка след нощната умора. Хората от селото бяха станали вече. Жените загрижено ходеха от врата на врата, разговаряха оживено, внимателно разнасяха къси колосани като картон муселинени рокли или огромни свещи, превързани по средата с копринени панделки със златни ресни и нарязани там, където трябваше да се държат. Слънцето вече блестеше високо в съвсем синьото небе, което още пазеше към хоризонта леко розова отсянка — като избледняла следа от зората. Цели семейства кокошки се разхождаха пред къщите си и тук-там някой черен петел вдигаше увенчаната си с пурпур глава, пляскаше с криле и надаваше до възбог металически вик, който другите петли повтаряха.

Пристигаха брички от съседните общини и разтоварваха пред праговете високи нормандки в тъмни рокли, с шалчета, кръстосани на гърдите и забодени със старинни сребърни брошки. Мъжете си бяха облекли сините връхни престилки над новите рединготи или над старите фракове от зелено сукно, чиито опашки се подаваха отдолу.

Когато конете бяха вкарани в оборите, по цялата главна улица се образува двойна редица селски коли — талиги, кабриолети, брички, каруци с пейки, коли от всички видове и от всички епохи, навели носове или пък задниците си към земята, със стръки към небето.

Къщата на дърводелеца бе изпълнена с шетня като кошер. Дамите, по ризи и по фусти, с пуснати на гърбовете редки, къси коси, сякаш избелели и разядени от употреба, бяха заети с обличането на детето.

Момиченцето, изправено на една маса, стоеше неподвижно, докато госпожа Телие ръководеше операцията на своя подвижен батальон. Измиха го, сресаха го, облякоха го и с помощта на множество карфици подредиха гънките на роклята му, стегнаха широката талия, придадоха изящество на дрехата. После, когато всичко се свърши, накараха клиентката си да седне и ѝ заръчаха вече да не мърда. А развълнуваното стадо жени се затече да се наконти на свой ред.

Камбаната на черквицата пак заби. Нейният крехък звън на бедна камбана се издигаше, губеше се в небето, като слабичък гласец, и бързо се сливаше със синия безкрай.

Причастниците излизаха от вратите и отиваха към общинското здание, в което се помещаваха двете училища и кметството — на края на селото, докато „божият храм“ заемаше другия край.

В празнични дрехи, с неловък израз на лицата и непохватни движения на вечно приведените над работата тела, родителите вървяха след хлапетата. Момиченцата се губеха сред облак белоснежен тюл, като разбита сметана, а малките мъжлета с напомадени коси приличаха на келнери в зародиш и вървяха разкрачени, за да не омърсят черните си панталони.

Чест беше за всяко семейство детето им да бъде съпровождано от голям брой роднини, дошли отдалеч; затова и тържеството на дърводелеца беше пълно. Полкът Телие, със съдържателката начело, следваше Констанс — бащата водеше подръка сестра си, майката вървеше до Рафаела, Фернанда с Роза, а двете Помпи заедно и групата се проточи тържествено, като щаб в парадна униформа.

Впечатлението, което те предизвикаха в селото, беше поразяващо.

В училището момчетата се наредиха под шапчицата на калугерката, момчетата — под шапката на учителя, красив представителен мъж, запяха някакъв химн и потеглиха.

Начело — момчетата, като проточиха редиците си между двата реда разпрегнати коли, момичетата следваха в същия ред, а местните

жители отстъпиха от уважение първото място на градските госпожи и наредени по три отляво и три отдясно, те тръгнаха непосредствено след момиченцата и продължиха двойната редица на процесията, с дрехи като сноп ярки бенгалски огньове.

Влизането им в църквата забърка населението. Хората се притискаха, обръщаха се, бутаха се, за да ги видят. Набожните жени говореха почти високо, смаяни от зрелището, което представяха госпожите, облечени в дрехи, по-пъстри от стихарите на черковните певци. Кметът им предложи своя чин — първият отдясно зад хора, и госпожа Телие се настани на него със снаха си, Фернанда и Рафаела, а Роза Крантата, двете Помпи и дърводелецът заеха втория.

Мястото в църковния хор бе изпълнено с коленичили деца — момичетата от едната страна, момчетата от другата, и дългите свещи, които те държаха, приличаха на копия, наклонени на различни страни.

Пред аналоя стояха трима мъже и пееха с пълен глас. Те удължаваха безкрайно звучните латински срички, проточваха „амин“ с неопределени а-а, а змиевидната тръба им пригласяше с единствената си нескончаема нота, която излизаше като рев от широката уста на медния инструмент. Отвърщаше пискливият глас на някакво дете, от време на време един свещеник с четириъгълна шапчица на главата ставаше от трона, измърморваше нещо и пак сядаше и тримата псалтове отново подхващаха, впили поглед в дебелия разтворен пред тях псалтир, облегнат на разперените крила на един дървен орел, прикрепен на подвижна ос.

После настъпи мълчание. Всички присъстващи с единно движение коленичиха и свещеникът, който щеше да отслужи литургията, се появи — стар, достопочтен, с побелели коси, наведен над потира, който държеше в лявата си ръка. Пред него вървяха две момчета в дълги червени дрехи, а отзад — тълпа от псалтове с груби обувки, които застанаха от двете страни на хора.

Сред дълбокото мълчание проехтя звънче. Божествената служба започваше. Свещеникът бавно се движеше пред златната дарохранителница, коленичеше и пееше със слаб, треперлив от старост глас подготвителните молитви. Той млъкна и изведнъж избухнаха всички певци и тръбата, запяха и някои мъже в църквата с по-тих, по-скромен глас, както подобава на миряни.

Внезапно от всички гърди и от всички сърца към небето се издигна „Кирие елейсон“. Прашинки и парченца разядено дърво се посипаха от стария свод, разтърсен от избухването на тия викове. Слънцето, което биеше право върху плочите на покрива, превръщаше църквичката в пещ; и някакво голямо вълнение, някакво тревожно очакване, приближаването на неизразимото тайнство караше да се свиват сърцата на децата, да се стягат гърдите на майките им.

Свещеникът, който за малко бе поседнал, се отправи пак към олтара и гологлав, с посребрени коси, с треперещи движения вече пристъпваше към свръхестественото действие.

Той се обърна към паството и с протегнати ръце произнесе:

— *Orate, fratres!* (Молете се, братя!)

Всички се молеха. Сега старият свещеник мърмореше тихичко тайнствените и върховни слова; внезапно звънчето изби няколко пъти едно след друго; коленичилата тълпа призоваваше бога; децата изнемогнаха в безмерно вълнение.

Тогава Роза, опряла чело на ръцете си, внезапно си спомни за своята майка, за църквата в родното село, за първото си причастие. Стори ѝ се, че се е върнала към оня ден, когато и тя беше такава малка, потънала в бялата си рокля, и се разплака. Тя плачеше отначало тихичко: бавни сълзи бликаха изпод клепачите ѝ, после заедно със спомените нарасна и вълнението — жилите ѝ се издуха, сърцето ѝ се разтуптя и тя се разхълца. Извадила беше кърпичката си, бършеше очите си, затискаше носа и устата си, за да не вика, но напразно; някакво хриптене излезе от гърдите ѝ и две други дълбоки, сърцераздирателни въздишки ѝ отговориха, защото двете ѝ съседки Луиза и Флора, прихлупили глави до нея, обзети от същите далечни спомени, ридаеха с поройни сълзи.

Но понеже сълзите са заразителни, „госпожата“ на свой ред скоро почувствува как очите ѝ овлажняват, обърна се към снаха си и видя, че всички на чина плачат.

Свещеникът възсъздаваше тялото господне. Прострени на плочите в някакъв религиозен страх, децата лежаха без мисъл, а в църквата тук-там някоя жена — майка или сестра, обхваната от странната заразителна сила на острите преживявания, развълнувана от тъй прекрасните госпожи, които бяха коленичили и се тресяха в

тръпки и ридания, мокреше басмената си кърпа на квадрати и с лявата ръка силно притискаше разтуптяното си сърце.

Като искра, която възпламенява цяла нива с узряло жито, сълзите на Роза и на другарките ѝ обхванаха в едно мигновение цялата тълпа. Мъже, жени, старци, момците в нови ризи — след малко всички плачеха, а над главите им сякаш витаеше нещо свръхчовешко, някаква широко разстлана душа, огромният дъх на някакво невидимо и всемогъщо същество.

Тогава в църковния хор прозвуча кратък сух звук — калугерката чукаше по молитвеника си и даваше знак да започне причестяването, и тръпнещи в божествена треска, децата се приближиха до светите дарове.

Цяла редица коленичиха. Старият свещеник държеше в ръка позлатения сребърен потир, минаваше пред тях и им поднасяше с два пръста светата нафора — Христовото тяло, изкуплението на света. Затворили очи, пребледнели, те отваряха сгърчените си устни с нервна гримаса, а дългата покривка, просната под брадичките им, потръпваше като вода, която тече.

Внезапно в църквата се понесе някаква лудост — шум на обезумяла ликуваща тълпа, буря от ридания и сподавени викове премина като напор на вятър, който огъва горите. А свещеникът стоеше прав, неподвижен, с нафора в ръка, вцепенен от вълнение, и си казваше: „Бог, бог е сред нас и изявява присъствието си, откликва се на моя зов и слиза над коленичилиия свой народ“, не намираше думи и в неударим устрем към небето мърмореше забъркани молитви — молитви на душата.

Той свърши причестяването в такова религиозно вълнение, че краката му се огъваха и след като и сам пи от кръвта господня, се унесе в страстна благодарствена молитва.

Зад него народът малко по малко се успокояваше. Псалтовете, с повишено от бялата дреха достойнство, се отдръпнаха с не толкова сигурен, още задавен глас, та дори и тръбата беше като пресипнала, сякаш и самият инструмент беше плакал.

Тогава свещеникът издигна ръце, даде знак да млъкнат, мина между двете редици участници, потънали в щастлив унес, и се приближи до решетката пред хора.

Присъстващите бяха насядали сред шум от разместени столове и сега всички високо се секнеха. Щом забелязаха свещеника, хората затихнаха и той започна да говори с много нисък, колеблив, дрезгав глас:

— Мои скъпи братя, скъпи мои сестри, деца мои, благодаря ви от дъното на сърцето си: преди малко вие ми дарихте най-голямата радост в моя живот. Чух как в отговор на моя зов господ слезе над нас. Той дойде, той беше тук, сред нас; той изпълни душите ви, накара да избликнат сълзи от вашите очи. Аз съм най-старият свещеник в епархията, днес аз съм също така и най-щастливият. Сред нас се извърши чудо, истинско, велико, върховно чудо. Докато Исус Христос проникваше за първи път в телата на тези деца, светият дух, небесната птица, дъхът господен слезе над вас, обзе ви, хвана ви, прегъна ви, както се прегъват тръстики под напора на вятъра.

После, с по-ясен глас, той продължи, като се обръщаше към двете скамейки, на които се намираха гостенките на дърводелеца:

— Благодаря най-вече вам, скъпи мои сестри, на вас, които дойдохте от толкова далече и чието присъствие между нас, чиято очебийна вяра, чието толкова живо благочестие бяха за всички ни един спасителен пример. Вие сте назидание за моето паство, вашето вълнение съгря сърцата. Без вас може би този велик ден не щеше да приеме такъв наистина божествен облик. Понякога е достатъчно да има една-единствена избрана овца, за да реши господ-бог да слезе над стадото.

Гласът му започна да спада. Той добави:

— Желая ви божията благодат. Амин! — и се отправи към олтара, за да довърши службата.

Сега вече хората бързаха да си вървят. Дори и децата се раздвижиха, уморени от толкова продължителното душевно напрежение. Впрочем те бяха гладни, а и родителите малко по малко си отиваха, без да дочакат последното евангелие, за да довършат приготвленията за обед.

При изхода настъпи кратка суматоха, шумна суматоха, глъч от кресливи гласове, в които се долавяше напевното нормандско наречие. Народът беше образувал две редици и когато децата се появиха, всяко семейство се спусна към своето дете.

Констанс беше хваната, заобиколена от всички жени на дома, които я разцелуваха. Особено Роза не преставаше да я прегръща. Най-сетне тя я хвана за едната ръка, госпожа Телие — за другата. Рафаела и Фернанда повдигнаха дългата ѝ муселинена пола, за да не се влачи в праха, а Луиза и Флора заедно с госпожа Риве завършваха шествието и детето, съсредоточено, цяло проникнато от бога, когото носеше в себе си, потегли сред тая почетна свита.

Тържественият обед бе сложен в работилницата върху дъски, поставени на магаренца.

През отворената врата, която гледаше към улицата, проникваше веселието на селото. Навсякъде пируваха. През всеки прозорец се виждаха насядали около масите празнично облечени хора, от къщите долитаха весела глъч и шеги. Селяните, по риза, пиеха с пълни чаши чист сидър, а на всяка маса се виждаха по две деца — тук две момиченца, там две момченца, които обядваха в семейството на едно от тях.

От време на време сред тежката обедна омара някоя бричка пресичаше селото със скокливия тръс на старо конче, а човекът, който караше по риза, хвърляше завистлив поглед към всичкото това обилие по трапезите.

В дома на дърводелеца веселието запазваше известна сдържаност, следа от тазсутрешното вълнение. Само Риве се беше разпуснал и пиеше без мярка. Госпожа Телие час по час поглеждаше часовника, защото, за да не оставят заведението два дена поред затворено, те трябваше да вземат влака от 3 ч. 55 м., който щеше да ги отведе привечер във Фекан.

Дърводелецът правеше всичко възможно, за да отвлече вниманието на гостенките си и да ги задържи до другия ден, но „госпожата“ не се оставяше да ѝ повлияе. Тя никога не се шегуваше, когато ставаше дума за работа.

Веднага след кафето тя заповяда на питомките си бързо да се приготвят, после се обърна към брат си:

— А ти ще впрегнеш още сега! — и отиде да свърши последните си приготовления.

Когато слезе, снаха ѝ я чакаше, за да ѝ поговори за момиченцето, и те дълго разговаряха, без да решат каквото и да било. Лицемерно развълнувана, селянката вече свършваше, а госпожа Телие, която

държеше детето на коленете си, все още не казваше нищо положително, даваше неопределени обещания: детето нямало да остане така, имало време, пак щели да се видят.

А колата все още не пристигаше и жените не слизаха. Отгоре се чуваха викове, смехове, глъчка, пляскане с ръце. Тогава съпругата на дърводелеца отиде в яхъра, за да види дали колата е впрегната, а „госпожата“ най-сетне се качи горе.

Много пиян и полуразсъблечен, Риве се опитваше, но напразно, да изнасили Роза, която припаднаше от смях. Двете Помпи го дърпаха за ръцете и се опитваха да го успокоят, възмутени от тая сцена след сутрешната церемония, но Рафаела и Фернанда се превиваха от смях, държаха се за хълбоците, насъскваха го и пискаха пронизително при всяко безполезно усилие на пияния. Побеснял, зачервен, целият разпасан, мъжът яростно се теглеше и разтърсваше вкопчилите се в него жени, дърпаше с все сили полата на Роза и мърмореше:

— Не искаш, а, мръснице!

Но възмутена „госпожата“ хвана брат си за раменете и го изхвърли навън толкова силно, че той се блъсна о стената.

Миг след това го чува да си полива главата на помпата в двора и когато се яви с колата, той вече беше съвсем успокоен.

Тръгнаха на път, както предния ден, и бялото конче запрепуска с бързата си и игрива стъпка.

Под палецото слънце задрямалата по време на обедата радост отново се върна. Сега жените се забавляваха от клатушканията на каруцата, блъскаха столовете на съседките си, час по час избухваха в смях, развеселени между другото и от напразните усилия на Риве.

Обилна светлина изпълваше полето, премрежваше погледа, а колелетата вдигаха две бразди прах, който дълго се виеше над пътя зад колата.

Изведнъж Фернанда, която обичаше музиката, помоли Роза да попее и тя смело подхвана „Дебелият свещеник от Мьодон“. Но „госпожата“ веднага я пресече, понеже намираше, че песента недотам подобава за ден като тоя.

— По-скоро ни изпей нещо от Беранже.

Тогава Роза се поколеба за миг, избра и запя с похабения си глас песента за „Бабата“.

*Веднъж на именния си ден
баба изпи два пръста чисто вино
и ни каза, като клатеше глава:
„Колко любовници съм имала аз някога!
Колко ми е жал
за пълните ръце,
за хубавите ми крака
и за отлетялото време!“*

И хорът на жените, ръководен от самата „госпожа“, поде:

*Колко ми е жал
за пълните ръце,
за хубавите ми крака
и за отлетялото време!*

— Бива си я — заяви Риве, завладян от ритъма на песента.
Веднага след това Роза продължи:

*Че как, майко, не сте ли била примерна?
— Не, да ви кажа право! И още на петнадесет
години
научих да си служа със съблазните си
и нощем никога не спях.*

Всички заедно изреваха припева, а Риве удряше с крак по стръката и с юздите отмерваше такта по гърба на бялото конче, а то, сякаш увлечено от ритъма, потегли в галоп, в буен галоп, и събори дамите една върху друга накуп в дъното на колата.

Те станаха, смееха се като луди. И песента продължи; ревяха, та се късаха из полето, под палецото слънце, сред зреещите жита и бесния ход на кончето, което сега препускаше при всяко подемане на

припева и изкарваше по сто метра в галоп за голяма радост на пътничките.

От време на време някой каменотрошач се изправяше и гледаше през мрежестата си маска побеснялата и ревяща каруца, която се носеше сред праха.

Когато слязоха пред гарата, дърводелецът се разнежи:

— Жалко, че си отивате, добре щяхме да се повеселим!

„Госпожата“ му отговори разумно:

— За всяко нещо си има време, не може само да се весели човек!

Тогава една мисъл осени ума на Риве:

— Я, че аз ще ви дойда на гости във Фекан идния месец — каза той и погледна хитро Роза с блестящ коцкарски поглед.

— Хайде — каза в заключение „госпожата“, — трябва да бъдеш разумен. Като искаш, ела, но няма да правиш глупости!

Той не отговори, но понеже вече се чуваше свирката на влака, започна да целува всички поред. Когато стигна до Роза, той с настървение затърси устата ѝ, но тя се смееше със стиснати устни и му се изплъзваше с рязко движение встрани. Той я държеше в прегръдките си, но не можеше да ѝ надвие — пречеше му големият камшик, който бе останал в ръката му, и той отчаяно го размахваше зад гърба на жената.

— Пътниците за Руанда се качват във влака! — извика чиновникът.

Качиха се.

Раздаде се тънко изсвирване, повторено веднага от мощния рев на машината, която шумно избълва първата струя пара, докато колелата започнаха да се въртят бавно, с видимо усилие.

След като излезе от гарата, Риве изтича до бариерата, за да види още веднъж Роза, и докато край него минаваше влакът, пълнен с човешката си стока, той взе да плющи с камшика, като подскачаше и пееше с цяло гърло:

*Колко ми е жал
за пълните ръце,
за хубавите ми нозе
и за отлетялото време!*

После се загледа в отдалечаващата се бяла кърпичка, която някой размахваше.

III

Те спаха до пристигането си мирния сън на спокойната съвест. И когато освежени и отпочинали се прибраха у дома за вечерната си работа, „госпожата“ не можа да се сдържи да не каже:

— Все едно, вече ми беше домъчняло за в къщи.

Набързо се навечеряха, после пак облякоха бойните одежди и зачакаха обикновените си посетители, а запаленото фенерче, малкото фенерче като пред Богородицата, показваше на минувачите, че стадото се е завърнало в кошарата.

Новината се пръсна мигновено, кой знае как, кой знае от кого. Господин Филип, банкерският син, стигна дотам в любезността си, че предупреди с бързо писмо г. Турнъово, който беше пленник на своето семейство.

У търговеца на риба имаше, както всеки неделен ден, неколцина братовчеди на вечеря и тъкмо когато пиеха кафето, се яви някакъв мъж с писмо в ръка. Силно развълнуван, господин Турнъово счупи печата и пребледня — на листа бяха написани тия единствени думи с молив:

Товарът от моруни се намери; корабът се завърна в пристанището; добра сделка за вас. Елате бързо.

Той пребърка джобовете си, даде двадесет сантима на пратеника и като се изчерви внезапно до ушите, каза:

— Трябва да изляза. — И подаде на жена си краткото и тайнствено писъмце.

После позвъни и когато слугинята дойде, заповяда:

— Дрехата ми, бързо, бързо, и шапката!

Щом се намери на улицата, той се затича, като си подсвиркваше, и нетърпението му беше толкова голямо, че пътят му се видя двойно по-дълъг.

Заведението Телие имаше празничен вид. На долния етаж шумните гласове на мъжете от пристанището вдигаха оглушителна врява. Луиза и Флора не знаеха вече на кого да се отзоват, пиеха с едного, с другото и повече от когато и да било си заслужиха прякора „двете Помпи“. От всички страни ги викаха едновременно, те не успяваха да се справят с работата си — нощта се очертаваше изпълнена с труд.

Още от девет часа групата от първия етаж беше в пълен състав. Господин Вас — търговският съдия, признатият, но платоничен поклонник на „госпожата“, тихичко разговаряше в един ъгъл с нея и двамата се усмихваха така, сякаш бяха готови да се споразумеят по някакъв въпрос. Господин Пулен — бившият кмет, държеше Роза на кон върху коленете си, а тя, лице с лице срещу него, шареше с късите си ръце в белите му бакенбарди. Под вдигнатата пола от жълта коприна се показваше част от голо бедро и се очертаваше върху черното сукно на панталона, а червените чорапи бяха стегнати със сини жартиери, подарък от търговския пътник.

Дългата Фернанда, проснала се на софата, бе поставила краката си на корема на господин Пемпес, бирника, а тялото ѝ лежеше върху жилетката на господин Филип, на чийто врат тя бе увесила дясната си ръка, докато в лявата държеше цигара.

Рафаела преговаряше за нещо с господин Дюпюи, застрахователен агент, и завърши с думите:

— Да, миличък, довечера, съгласна...

После направи сама една бърза валсова обиколка през салона и извика:

— Тая вечер, каквото искате!

Вратата внезапно се отвори и господин Турнъво застана пред тях. Избухнаха възторжени викове: „Да живее Турнъво!“, и Рафаела, която все още се въртеше, се хвърли на гърдите му. Той я сграбчи в мощна прегръдка и без да каже дума, я вдигна като перо от земята, пресече салона, стигна до вратата в дъното и сред ръкопляскания изчезна по стълбите към спалните с живия си товар.

Роза, която разпалваше стария кмет, като го целуваше едно след друго и същевременно го дърпаше за бакенбардите, за да държи главата му права, се възползува от примера.

— Хайде и ти като него — каза тя.

Тогава старчето стана, оправи жилетката си и последва жената, като бъркаше в джоба, където се гушеха парите му.

Фернанда и „госпожата“ останаха сами с четиримата мъже и господин Филип извика:

— Черпя шампанско! Госпожо Телие, пратете да донесат три бутилки!

Тогава Фернанда го прегърна и му каза на ухото:

— Посвири ни да потанцуваме, искаш ли, а?

Той стана и като се настани пред старинния клавесин, който дремеше в един ъгъл, извлече някакъв валс, някакъв пресипнал, съзлив валс от стенещата утроба на инструмента. Високата жена притисна бирника, „госпожата“ се отпусна в ръцете на господин Вас и двете двойки започнаха да се въртят, като се целуваха. Господин Вас, който на времето си бе танцувал в доброто общество, правеше изящни движения, а „госпожата“ го гледаше със запленени очи, с очи, които отговарят по-дискретно и по-сладко „да“, от която и да било дума!

Фредерик донесе шампанското. Първата тапа изхвърча и господин Филип изсвири покана за кадрил.

Четиримата изпълниха танца по светски — прилично, достойно, с маниери, поклони и поздравя.

След това започнаха да пият. Тогава се появи господин Турнъво — доволен, облекчен, светнал. Той извика:

— Не знам какво ѝ е на Рафаела, но тая вечер тя е съвършена.

Поднесоха му чаша вино, той го изпи на един дъх и прошепна:

— Какъв лукс, дявол да го вземе!

Веднага след това господин Филип започна някаква игрива полка и господин Турнъво се завъртя с красивата еврейка, като я държеше във въздуха, без да я оставя да се докосне до пода. Господин Пемпес и господин Вас се впуснаха в танца с нов устрем. От време на време някоя двойка се спираше пред камината, за да изпие жадно чаша пенливо вино; танцът заплашваше да продължи безконечно, когато Роза откряхна вратата със свещник в ръка. Беше с разпуснати коси, по пантофи, по риза, цялата възбудена, цялата заруменена.

— Искам да танцувам! — викна тя.

— А старчето ти? — попита Рафаела.

— Той ли? Спи вече. Той веднага заспива — разсмя се Роза.

Тя хвана господин Дюпюи, който седеше незает на канапето, и полката започна отново.

Но бутилките бяха празни.

— Аз плащам една — заяви господин Турнъово.

— И аз — съобщи господин Вас.

— Аз също — заключи господин Дюпюи.

Тогава всички изръкопляскаха.

Веселието се организираше, превръщаше се в истински бал. От време на време Луиза и Флора също се качваха набързо горе и изкарваха няколко валсови стъпки, докато техните клиенти долу проявяваха нетърпението си. После пак се връщаха тичешком в кръчмата, а сърцата им се изпълваха със съжаление.

В полунощ все още танцуваха. От време на време някоя от жените изчезваше и когато я потърсеха за танц, изведнъж забелязваха, че и някой от мъжете липсва.

— Откъде идвате? — попита шеговито господин Филял тъкмо в момента, когато господин Пемпес се връщаше с Фернанда.

— Ходихме да видим как спи господин Пулен — отвърна бирникът.

Шегата има огромен успех; всички започнаха да се качват поред, за да видят как спи господин Пулен с една или друга от госпожиците, които тая нощ се показаха невъобразимо любезни. „Госпожата“ затваряше очи: тя дълго се уединяваше с господин Вас из кътчетата на салона, сякаш за да уточнят уредена вече работа.

Най-сетне в един часа двамата женени мъже господин Турнъово и господин Пемпес, заявиха, че си отиват, и пожелаха да уредят сметката си. Хванаха им само шампанското, и то по шест франка бутилката вместо по десет, каквато беше обикновената цена. А когато те се удивиха от тая щедрост, „госпожата“ им отвърна със светнало лице:

— Не всеки ден е празник.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.